

УДК 376 : 378.147

ВИКОРИСТАННЯ АДАПТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

К. В. Польгун

*ДВНЗ «Криворізький національний університет»
вул. XXII Партз'їзду, 11, м. Кривий Ріг, 50027, Україна, kpu@alba.dp.ua*

Сьогодні в Україні все більшого розвитку набуває процес інклюзивного навчання, що ґрунтується на ідеї реалізації гарантованого державою права громадянина на здобуття освіти. Водночас проблеми якості інклюзивного навчання, доступності інформаційних ресурсів, гнучкості навчального процесу, створення належних умов навчання та задоволення особливих освітніх потреб студентів залишаються нерозв'язаними.

Доступність освітніх послуг, зокрема для людей з обмеженими фізичними можливостями, значною мірою можна забезпечити завдяки застосуванню в навчальному процесі адаптивних інформаційних технологій. Ю. Тулашвілі вживає термін «сучасні інформаційні технології адаптації», під яким розуміє сукупність методів використання комп'ютерно-комунікаційних засобів і програмного забезпечення для збору, організації, зберігання, обробки, передачі й представлення інформації задля розширення доступності до інформаційних потоків та світових знань людям з обмеженими фізичними можливостями, що розкривають їм нові перспективи в комунікації, управлінні соціальними, економічними та технічними процесами [3].

Застосування комп'ютерної техніки з програмними засобами на базі адаптивних допоміжних технологій, забезпечення доступу до глобальної Internet-мережі значно розширює можливості студентів з фізичними обмеженнями щодо користування інформаційними ресурсами, збільшує радіус кола взаємодії з іншими людьми через спілкування у режимі он-лайн тощо.

К. Данн, К. Рабрен, С. Тейлор та К. Дотсон, досліджуючи навчання математичних дисциплін студентів з обмеженими можливостями, говорять про необхідність впровадження так званого «навчання з універсальним дизайном» (Universal Design Learning). При цьому наголошують, що доцільніше не адаптувати готові матеріали для студентів, а з самого початку створювати навчальний продукт, доступний для всіх учасників навчального процесу [1].

Студент з порушенням здоров'я використовує ті ж самі технології, що і звичайний студент, але опосередковано. Сполучною ланкою є адаптивні технології. Це може бути брайлівський дисплей, який дозволить виводити інформацію в рельєфно-точковому вигляді шрифтом Брайля, адаптована мишка чи клавіатура, сенсорний екран; програмне забезпечення для озвучування тексту з екрана монітора (JAWS, Virgo), розпізнавання голосу, сканування та оптичного розпізнавання символів, збільшення зображення на екрані монітору (ZoomText) тощо.

Однак адаптивні технології на сьогодні відстають від загальних технологій, що створює певні обмеження у використанні необхідних ресурсів студентами з

порушенням здоров'я. Адаптивні технології не завжди сумісні з програмним забезпеченням навчального призначення. Труднощі в сприйнятті навчальної інформації студентами означеної категорії, навіть з використанням ІКТ та адаптивних технологій, можуть бути пов'язані зі специфікою знань певної галузі. Наприклад, деякі навчальні матеріали в форматі PDF, зокрема відомості у вигляді формул та таблиць, що характерні для математичних дисциплін, не розпізнаються за допомогою відповідних програм і не доступні для сприйняття людям з порушенням зору.

Дж. Сіл, Е. Дрефен, М. Уельд розглядають психологічний аспект використання ІКТ у навчанні людей з обмеженими фізичними можливостями. Науковці підкреслюють, що кожен студент має право самостійно вирішувати, використовувати ІКТ та адаптивні технології в процесі навчання чи не використовувати. Відмова від допоміжних технологій, зазначають дослідники, може бути спричинена небажанням студентів з особливими потребами відрізнитися від інших [2].

Отже, підвищення ефективності організації інклюзивного навчання студентів з порушенням здоров'я можливе шляхом застосування адаптивних інформаційних технологій. Адаптивне обладнання та відповідне програмне забезпечення здатні збільшити доступність навчальних матеріалів для студентської аудиторії, розв'язати проблему інформаційного обміну між викладачем та студентом. Водночас використання адаптивних технологій передбачає врахування різноманітних аспектів цього процесу, серед яких технічний, психологічний тощо.

Література

1 Dunn C. Assisting students with high-incidence disabilities to pursue careers in science, technology, engineering, and mathematics [Electronic resource] / Cari Dunn, Karen S. Rabren, Stephanie L. Taylor and Courtney K. Dotson // *Intervention in School and Clinic*. – 2012. – No. 48(1). – P. 47-54.

2 Seale J. Digital agility and digital decision-making : conceptualising digital inclusion in the context of disabled learners in higher education / Seale, J., E. A. Draffan, and M. Wald // *Studies in Higher Education*. – 2010. – Vol. 35, No. 4, 2010. Pp. 445–461.

3 Тулашвілі Ю.Й. Теоретичні і методичні засади професійної комп'ютерної підготовки осіб з порушенням зору: автореф. дис. докт. пед. наук: 13.00.04 / Ю.Й. Тулашвілі; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2012. – 42 с.